

УДК 81'373.45

Наталія Кавера

ORCID iD: orcid.org/0000-0003-4029-3218

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українського ділового мовлення
Національної академії Служби безпеки України,
вул. М. Максимовича, 22, 03022, м. Київ, Україна,
natvika@ukr.net

Ірина Житар

ORCID iD: orcid.org/0000-0002-1336-7931

кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри українського ділового мовлення
Національної академії Служби безпеки України,
вул. М. Максимовича, 22, 03022, м. Київ, Україна,
irina_2201@ukr.net

ЛІНГВІСТИЧНИЙ СТАТУС ЗАПОЗИЧЕНИХ ІМЕННИКІВ З АТРИБУТИВНИМ КОМПОНЕНТОМ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

У статті проаналізовано граматичну природу запозичених іменників з атрибутивним компонентом. Виокремлено дві групи англіцизмів, утворених за моделлю «прикметник + іменник» та «іменник + іменник». Доведено, що запозичення, які за структурою в мові-джерелі являють собою поєднання «прикметника та іменника», не є в сучасній українській мові юкстапозитами, а їх дефісне написання суперечить чинним правилам правопису складних слів. Установлено, що лексеми, компонентами яких є адаптовані до української фонетичної та граматичної систем іменники-англіцизми, можна вважати юкстапозитами і відповідно до орфографічних норм писати через дефіс. З'ясовано, що інші запозичення другої групи (бейсїтер, бойфренд тощо) не є в українській мові складними словами, бо їхня лексико-граматична природа не відповідає сутності цього поняття, а тому їх рекомендовано писати разом.

Ключові слова: складне слово, юкстапозит, запозичення, англіцизм, складний іменник, атрибутивний компонент, словотвірна норма, орфографічна норма.

В статье проанализирована грамматическая природа заимствованных существительных с атрибутивным компонентом. Выделены две группы англицизмов, образованных по модели «прилагательное + существительное» и «существительное + существительное». Доказано, что заимствования, которые по своей

структуре в языке-источнике представляют собой объединение прилагательного и существительного, не являются в современном украинском языке юкстапозитами, а их дефисное написание противоречит действующим правилам правописания сложных слов. Установлено, что слова, которые состоят из адаптированных к нормам украинского языка заимствованных существительных, можно считать юкстапозитами и согласно с действующими орфографическими правилами писать через дефис. Акцентируется внимание на том, что другие англицизмы второй группы не являются в украинском языке сложными словами, так как их лексико-грамматическая природа не соответствует сути этого понятия, поэтому их следует писать слитно.

Ключевые слова: сложное слово, юкстапозит, заимствование, англицизм, сложное существительное, атрибутивный компонент, словообразовательная норма, орфографическая норма.

In the article grammatical nature of borrowed nouns with attributive components in their structure has been analyzed. According to their morphological peculiarities in the language-source two groups of English words, which are common in modern Ukrainian speech and based on the word-formation models 'adjective + noun' and 'noun + noun' have been singled out. It has been found out that these borrowings are compounds in English where they were formed in accordance with the established grammatical standards and traditions of word formation. They came in Ukrainian as ready for usage lexical units adapted to its phonetic and grammatical systems. It has been proved that borrowings, which are formed with an adjective and a noun in the language-source, are not juxtaposits in modern Ukrainian, because their components have no substantive value in the recipient language, they do not function in Ukrainian as independent words, defining of the abbreviated adjective stem in the noun is also impossible. Hyphen spelling of these borrowings contradicts the current orthographic rules of compounds in modern Ukrainian. It has been thoroughly studied that compounds, which are formed by a combination of the borrowed noun (business, internet, media, ranking, top, hit, fitness, show and more) and actually Ukrainian or long-borrowed word, fully adapted to Ukrainian phonetic and grammatical systems, can be considered juxtaposits and in accordance with the norms of current Ukrainian spelling they have to be written through a hyphen as the words with the second part being conjugated; they are represented by nouns in which the first word emphasizes a certain sign or feature of an object, a phenomenon called with the second word. It is ascertained that the other borrowings which belong to the second group (baby-sitter, boy-friend, body art, bodybuilding and more) only in the formal structure are similar to the Ukrainian juxtaposits; they are not compound substantives in Ukrainian, because their lexical-grammatical nature does not correspond to the essence of this concept as the

word which is formed by the internal laws of the Ukrainian language as a result of the union of two or more stems or independent words, the reduction of words based on a phrase, a comparison, or even a sentence, and by analogy with words already existing. It is focused on impossibility to apply the orthographic rule of § 26 of clause 2 of the current Ukrainian spelling i.e. hyphenated writing, and therefore these borrowed nouns need to be written together.

Key words: *compounds, juxtaposits, borrowings, the English word, compound noun, word-formation norm, spelling norm, attributive component.*

Протягом останніх десятиріч унаслідок потужного глобалізаційного впливу українська лексична система зазнає динамічних змін. Її склад активно поповнюють англійські складні іменники і, як свідчить практика, вони швидко закріплюються в розмовному, сленговому, професійному мовленні. Новітні лексичні запозичення, зокрема й англо-американського походження, є об'єктом дослідження О.Стишова, Н.Клименко, Є.Карпіловської, Л.Кислюк, І.Мисливої-Бунько, А.Зеніної, С.Зайцевої, Т.Лелеки, Л.Архипенко, С.Федорця та ін. Незважаючи на велику кількість наукових публікацій, залишається дискусійною і досі остаточно не розв'язаною в українському мовознавстві проблема граматичного статусу іменників-англіцизмів, які містять у своїй структурі атрибутивний компонент. У чинному українському правописі немає чітких, обґрунтованих правил написання таких слів. Тому й у текстах засобів масової інформації, у соціальних мережах спостерігаємо «орфографічний плюралізм», напр.: *Мережа **фаст-фуду** McDonald's зняла з продажу салат, від якого отруюються люди* (Gazeta.ua, 14.07.2018); *Людей, які страждають від постійного стресу, зазвичай тягне до шкідливої їжі: **фастфуду**, солодоців, газованої солодкої води та ін.* (Gazeta.ua, 03.07.2018); *В офіційній фан-зоні працюватиме **фуд-корт*** (Gazeta.ua, 03.05.2017); *Відома американська співачка Брітні Спірс сподівається повернути колишнього **бойфренда**...* (24 канал, 13.08.2010); *Незабаром поп-діва планує побратися зі своїм **бой-френдом**...* (24 канал, 13.08.2010); *Скандально відомий своїми виступами у Формулі-1 Нельсон Піке уже на цьому **вік-енді** дебютує у серії NASCAR* (24 канал, 04.08.2010); *Пропонуємо прогулянки верхи в лісі по **вікендах*** (3 оголошення в соцмережі); *Щоб впровадити нові стандарти освіти на практиці, 22 тисячі українських вчителів перших класів пройшли **онлайн-курси** з підвищення кваліфікації* (ICTV, 17.08.2018); ***Онлайн трейдинг** на фондовій або валютній біржі зі зрозумілих причин приваблює багатьох* (Gazeta.ua, 06.11.2017); *iPad матиме подвійний CDMA / GSM **чипсет**, який дозволить використовувати планшет як у мережах CDM, так і GSM-операторів по всьому світу* (24 канал, 17.01.2011); *Зараз є маса музикантів, які пишуть свої альбоми, запрошують музикантів, вокалістів, розвиваються як повноцінні артисти, хоча під час своїх*

гастролей можуть грати саме **діджей-сет** (Україна молода, 18.06.2010); В 10-денний строк після її подачі до захисту дисертація здобувача ступеня доктора філософії оприлюднюється на офіційному **веб-сайті** закладу вищої освіти (наукової установи), в якому відбуватиметься захист (Із Тимчасового Порядку присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії); **хакер може заразити вебсайт вірусом-здирином** (Gazeta.ua, 17.10.2017); в минулому році у Міністерстві освіти було ухвалено рішення про затвердження програми інтенсивного розвитку **медіаосвіти** (Громадське радіо, 16.07.2018); **Ніхто з українських медіа-персон не зібрав на себе стільки критики, як Савік Шустер** (Україна молода, 01.08.2018); **Оцифровану колекцію презентували 26 липня в Українському кризовому медіа центрі** (Gazeta.ua, 31.07.2018).

Не всі запозичення завжди доречні й потрібні сучасному українському лексикону. Зокрема, часто вживані в рекламних текстах англіцизми – *лаунж-зона* (замість «місце для відпочинку»), *Eat-зона* («місце для харчування»), *кімнати для «staff-meetings»* (замість «кімнати для ділових зустрічей»), *шоу-рум* («виставковий зал») тощо – засмічують рідну мову і свідчать про погане володіння нею творців реклами (Козуб, 2017: 50).

Мовознавець К.Городенська наголошує, що «чимало лексичних запозичень безпідставно адаптовано до однієї зі словотвірних норм творення складних іменників: їх пишуть через дефіс, хоч вони не є в українській мові юкстапозитами (Городенська, 2009: 5–6).

За спостереженнями Д.Данильчука, упродовж останніх років серед нових лексичних запозичень з англійської мови зросла частка одиниць, що є результатом розпаду колишніх складних іменників, які раніше прийнято було писати через дефіс (як одне складне слово) і перетворення їх на ад'єктивно-субстантивні сполуки, семантично співвідносні зі складними іменниками. Вони запозичені українською мовою для позначення певного цілісного поняття і сприймаються в ній як граматичні слова (а не словосполучення), проте водночас зберігається усвідомлення мовцями членованості таких одиниць на ад'єктивний і субстантивний компоненти. Звідси – тенденція до написання таких лексичних запозичень через дефіс (Данильчук, 2013: 154–155).

Мета нашого дослідження – з'ясувати граматичний статус іменників-англіцизмів з атрибутивним компонентом у сучасній українській мові, виокремити непослідовності в їхньому написанні та акцентувати увагу на порушеннях чинних орфографічних норм.

Виклад основного матеріалу. У мовознавчій літературі термін «юкстапозит» витлумачено як кількоасновне складне слово, що утворюється шляхом складання слів (*альфа-проміння, вічнозелений, так-сяк*) або словоформ (*насамперед, жалюгідний*) (Клименко Н. Ф., 2004, с. 810). Відомий також вужчий підхід до розкриття цього поняття.

Юкстапозит – це «поєднання двох чи більше слів без сполучних голосних та з обов'язковою ознакою його оформлення – дефісним написанням» (Радомська, 2016: 6).

За морфологічною природою юкстапозити в українській мові являють собою складні іменники, утворені з двох самостійних іменників без сполучного голосного (Городенська, 2009: 5–6). Вони передають нові поняття, що «не можна виразити ні одним словом, ні словосполученням. Зв'язок між компонентами таких дериватів вільний, тобто сама модель побудови не передбачає морфонологічних змін у структурі її складників» (Фурса, 2005: 153). Наявність предметного значення в компонентів, уживання їх як самостійних слів в українській мові, виокремлення скороченої прикметникової основи у складі іменника – характерні особливості іменників-юкстапозитів (Радомська, 2016: 6).

Узявши до уваги структуру в мові-джерелі проаналізованих слів, поділяємо всі запозичені іменники з атрибутивним компонентом на дві групи: 1) іменники, утворені за моделлю «прикметник + іменник»; 2) іменники, утворені за моделлю «іменник + іменник».

Перша група охоплює такі субстантиви: *бігбенд* (СІС: 77), *бігбіт* (СІС: 77), *біг-борд* (СІС: 77), *бігмак* (СІС: 77), *блек-метал* (СІС: 84), *блек-рот* (СІС: 84), *грін-кард* (СІС: 154), *лонгборд* (СІС: 345), *лонгселер* (СІС: 345), *прайм-тайм* (СІС: 441), *преті-герл* (СІС: 443), *секонд-хенд* (СІС: 486), *смайт-карта* (СІС: 500), *фаст-фуд* (СІС: 564), *фриборд* (СІС: 583), *фривей* (СІС: 583), *фридайвінг* (СІС: 583), *фрилансер / фриленсер* (СІС: 583), *фрирайд* (СІС: 583), *фритредерство* (СІС: 583), *фрисктайл* (СІС: 583), *фронт-офіс* (СІС: 584), *хайвей* (СІС: 587), *хай-енд* (СІС: 587), *хай-печес* (СІС: 587), *хай-скул* (СІС: 587), *хай-тек* (СІС: 587), *хардтоп* (СІС: 588), *хепі-енд* (СІС: 590). У текстах засобів масової інформації трапляються: *органік-меню*, *гранд-тур*, *смайт-сегмент*, *смайт-квартира*, *лоукост* тощо, напр.: *Гості та учасники свята насолодилися новим **органік-меню** ресторану «Тераса», смачними коктейлями і морозивом (Ukrainian fashion week, 08.06.2010); Цього разу **гранд-тур** завершили 170 зі 198 гонщиків, які вийшли на старт в Амстердамі (Україна молода, 27.07.2010); Площа квартири буде навіть більшою, аніж середній показник комерційного **смайт-сегменту** на ринку (Україна молода, 07.08.2018); Ідеться про сержантські **смайт-квартири** – чотириповерхові типові будівлі, зроблені на основі проектів покращених гуртожитків (Україна молода, 07.08.2018); Новий **лоукост** розповів, чим здивує українців (Gazeta.ua, 22.05.2018).*

У другу групу ввійшли іменники *байк-шоу* (СІС: 65), *бєбіситер* (СІС: 74), *бізнес-вумен* (СІС: 78), *бізнес-клас* (СІС: 78); *бізнес-леді* (СІС: 78), *бізнес-план* (СІС: 78), *біл-брокер* (СІС: 78), *бой-френд* (СІС: 86), *боді-арт* (СІС: 85), *бодібілдинг* (СІС: 85), *бодібілдер* (СІС: 85), *вєб-майстер* (СІС: 101), *вєб-сайт* (СІС: 101), *вєб-сервер* (СІС: 101), *вєджер-бот* (СІС: 101), *віндротор* (СІС: 108), *віндроуєр* (СІС: 108), *віндсерфінг* (СІС: 108),

джерем-сеїн (СІС: 176); каунтер-чек (СІС: 282), кіндерсюрприз (СІС: 288), матчбол (СІС: 359), матч-пойнт (СІС: 359), матч-турнір (СІС: 359), маунтинбайк (СІС: 359), маунтинборд (СІС: 359), ньюсмейкер (СІС: 395), пейнтбол (СІС: 423), пен-клуб (СІС: 423), піпл-метр (СІС: 429), плейбой (СІС: 433), плеймейкер (СІС: 433), прайс-лист (СІС: 441), рейтинг-лист (СІС: 465), ринк-хокей (СІС: 475), скайсерфінг (СІС: 497), скейтборд (СІС: 498), скетинг-ринк (СІС: 499), снейкборд (СІС: 501), сноуборд (СІС: 501), спаринг-партнер (СІС: 504), стокброкер (СІС: 512), стритбол (СІС: 514), стритстайл (СІС: 514), таймшер (СІС: 522), таймшит (СІС: 522), таунхауз (СІС: 526), титестер (СІС: 537), ток-шоу (СІС: 538), траст-сертифікат (СІС: 545), траст-компанія (СІС: 545), трафік-джам (СІС: 546), тред-юніон (СІС: 546), трекбол (СІС: 546), уїк-енд /уїк-енд /вікенд (СІС: 553), фан-клуб (СІС: 563), фейсбілдинг (СІС: 566); фейс-контроль (СІС: 566), фітнес-директор (СІС: 572), фітнес-клуб (СІС: 572), фітнес-програма (СІС: 572), фуд-центр (СІС: 584), хавтайм (СІС: 587), хавбек (СІС: 587), хартланд (СІС: 589), хаусхолд (СІС: 589), хедлайнер (СІС: 589), хіт-парад (СІС: 591), чизбургер (СІС: 605), чипсет (СІС: 605), шоп-тур (СІС: 614), шоу-бізнес (СІС: 614), шоумен (СІС: 614), а також уживані в сучасному мовленні субстантиви-англіцизми **бойз-бэнд**, **гейм-девелопмент**, **дрес-код**, **краудфандинг**, **лав-сторі**, **лешмейкер**, **маркетплейс**, **нетбук**, **реаліті-шоу**, **саундпродюсер**, **сейлз-хаус**, **фешн-шоу**, **фешн-вік** тощо, напр.: У ній Рікі розповість про своє раннє дитинство, участь у знаменитому **бойз-бенді** «Menudo»... (24 канал, 20.08.2010); Сама компанія з'явилася на українському ринку у 2012 році, успішно зайнявши нішу **гейм-девелопменту**, тобто виробництва онлайн-ігор (Gazeta.ua, 06.04.2017); Але бувають прецеденти, коли ти їдеш на кастинги, які передбачають певний **дрес-код** (Україна молода, 07.08.2018); Інструмент діє за принципом **краудфандингу** та дозволяє усім охочим долучитись до фінансування проекту (Gazeta.ua, 04.11.2014); **Лав-сторі** без хепі-енду: під офісом «1+1» чоловік незвично просив вибачення у своєї коханої Наталі (tsn.ua, 17.08.2018); Запрошуємо на роботу **лешмейкера** (З оголошення в соцмережі); Усе для школи на **маркетплейсі** (korrespondent.net, 08.08.2018); Навіщо пристрій, який не претендує ані на частку телефонів, ані на частку **нетбуків**, на нашому внутрішньому ринку перетворювати на «священну корову»? (Тиждень український, 18.06.2010); На Філіппінах стала відомою завдяки участі в телевізійному **реаліті-шоу** (Україна молода, 07.08.2018); Автором слів і музики пісні «Леля» виступила сама TAYANNA, а **саундпродюсером** став Віталій Телезін (Gazeta.ua, 29.01.2018); холдинг схотів більше контролювати продажі, тому в нових **сейлз-хаусах** працюватимуть його представники (Інформагентство TV.net.ua, 02.08.2010); А в основному робота моделі складається зі зйомок для каталогів чи інтернет-магазинів, показів під час **фешн-шоу**, де мало якоїсь творчості (Україна молода, 08.08.2018); Загалом протягом **фешн-віку**, що тривав п'ять днів,

свої роботи представили дві сотні скандинавських дизайнерів (24 канал, 17.08.2010).

Усі ці запозичення, без сумніву, за своєю морфологічною природою є складними лексемами, але в англійській мові, де їх утворено відповідно до усталених граматичних норм і традицій словотворення. В українську мову вони ввійшли здебільшого як готові до вжитку одиниці, пристосувавшись до її фонетичної та граматичної систем.

На нашу думку, не можна вважати українськими юкстапозитами іменники першої групи (слова, утворені в англійській мові за моделлю «прикметник + іменник»), оскільки їхні складники (*біг, борд, мак, блек, грін, кард, лонг, селер, прайм, тайм, преті, герл, секонд, хенд, смарт, фаст, фри, фуд, хай, вей, печерс, скул, хені, енд, лоу, кост* тощо) не функціонують у сучасній українській мові як самостійні повнозначні слова з предметним значенням, а тому писати ці запозичення через дефіс, уважаємо, немає підстав, бо це суперечить чинним правилам правопису складних слів: «через дефіс пишуться складні іменники, утворені з двох іменників без допомоги сполучного звука, незалежно від того, чи в даному слові відмінюються обидва іменники, чи тільки другий» (Український правопис, 2015: 39). На наш погляд, їх доречно писати разом, напр.: *бігбенд, бігбіт, бігборд, бігмак, грандтур, гринкард, лонгборд, лонгселер, лоукост, органікменю, праймтайм, претигерл, секондгенд, смарткарта, фастфуд, фриборд, фривей, фридайвінг, фрилансер / фриленсер, фрирайд, фритредерство, фристайл, фронтофіс, хайвей, хайенд, хайпечес, хайскул, хайтек, хардтоп, хеніенд.*

У другій групі, яка об'єднує субстантиви, утворені в англійській мові за моделлю «іменник + іменник», можна виокремити запозичення, що впродовж останніх років через активне вживання в повсякденному спілкуванні, поширення в соціальних мережах та засобах масової інформації, закріпилися на українськомовному ґрунті як повноцінні слова-іменники: *бізнес, Інтернет, медіа, рейтинг, хіт, фан, фітнес, шоу* тощо. Їх зафіксовано в «Словнику іншомовних слів» зі значеннями: *бізнес* – економічна, комерційна, біржова або підприємницька діяльність, спрямована на отримання прибутку, напр.: *успішний бізнес, інтерес до бізнесу, займатися бізнесом* (СІС: 78); *Інтернет* – всесвітня інформаційна комп'ютерна мережа для обміну інформацією, напр.: *увійти в Інтернет, надіслати Інтернетом* (СІС: 256); *медіа-* – перша частина складних слів, що відповідає слову «мас-медіа» – засоби масової інформації (комунікації) – газети, радіо, телебачення, кіно, аудіо- та відеозаписи тощо, напр.: *українські медіа* (СІС: 357); *рейтинг* – 1) віднесення чого-небудь до певного класу, розряду чи категорії; відносний показник надійності банку, ділового партнера, кредитоспроможності позичальника, надійності цінних паперів тощо, напр.: *світовий рейтинг банківської системи*; 2) індивідуальний показник оцінки популярності, авторитету, цінності кого-, чого-небудь, що

ґрунтується на результатах голосування, соціологічних опитувань, а також оцінка, ступінь популярності, цінності кого-, чого-небудь, напр.: *рейтинг політика, рейтинг газети, міжнародний рейтинг*; 3) цифровий показник успішності студентів відповідно до кількості набраних балів, що дають право на отримання заліку, оцінки за екзамен без його складання; 4) індивідуальний або груповий показник оцінки спортивних досягнень у класифікаційному списку найсильніших спортсменів або команд; *xit* – 1) популярна пісня, мелодія; 2) *перенес.* про що-небудь, що користується успіхом, популярністю, попитом (СІС: 591); *фан* – ентузіаст, уболівальник; відданий прихильник чого-небудь (СІС: 562); *фітнес* – система фізичних вправ, спрямована на покращення статури тіла людини, *фітнес-* – перша частина складних слів, що означає «належний до фітнесу», «пов'язаний з фітнесом» (СІС: 572); *шоу* – 1) яскраве, ефектне видовище, вистава, напр.: *концертне шоу, циркове шоу, телевізійне шоу*; 2) *перенес.* чіт-небудь дії, заходи, спрямовані на привернення до себе уваги, напр.: *політичне шоу, передвиборне шоу*; *шоу-* – перша частина складних слів, що має значення «належний до видовищ»; *байк* (жарг.) – мотоцикл, частіше дорогий, іноземного виробництва; *спаринг* – 1) *спорт.* тренувальний бій з метою всебічної підготовки боксера до змагання; 2) *розм.* публічна дискусія з метою виявлення слабких місць аргументації в наступних диспутах, напр.: *ідеологічний, політичний спаринг*; *траст* – 1) юридичний документ, угода на передачу власності якій-небудь особі, що управляє нею на користь іншої особи; 2) тип стосунків між клієнтом і фінансовою організацією, фірмою щодо охорони і захисту клієнта; 3) об'єднання або фонд, засновані на довірчій власності, тобто переданій їм за дорученням на управління та ведення операцій, напр.: *інвестиційний траст, пенсійний траст* (СІС: 545); *шоп* (розм.) – магазин, що торгує модними товарами (СІС: 614).

Ці запозичення перетворилися на «слова-вершини потужних словотвірних гнізд, що свідчить про їхню високу словотвірну активність і продуктивність уже в межах українського словотворення» (Медведь, 2014: 80-81). У мовознавчій літературі їх визначають як повноцінні юкстапозити, тобто вони становлять поєднання двох самостійних в українській мові іменників без сполучного голосного (Клименко, Карпіловська, Кислюк, 2008: 185; Медведь, 2014: 81).

Погоджуємося, що субстантиви, утворені сполученням двох адаптованих до української фонетичної та граматичної систем іменників-англіцизмів або запозиченого іменника та власне українського на зразок *бізнес-асоціація, бізнес-видання, бізнес-захоплення, бізнес-клас, бізнес-кола, бізнес-контакти, бізнес-леді, бізнес-новини, бізнес-освіта, бізнес-план, бізнес-середовище, бізнес-справа, бізнес-школа; інтернет-видання, інтернет-голосування, інтернет-залежність, інтернет-зв'язок, інтернет-компанія, інтернет-конференція, інтернет-опитування, інтернет-переказ, інтернет-послуги, інтернет-провайдер, інтернет-*

спільнота, інтернет-сторінка, інтернет-часопис; медіа-життя, медіа-підтримка, медіа-працівник, медіа-стиль, медіа-технологія, медіа-холдинг, медіа-школа; фан-зона, фан-клуб; спаринг-матч, спаринг-партнер; фітнес-браслет, фітнес-директор, фітнес-зал, фітнес-клуб, фітнес-програма, фітнес-тренування, фітнес-тренер; хіт-парад; байк-шоу, шоу-бізнес, шоу-балет тощо, можна вважати юкстапозитами і відповідно до §26 пункту 2 чинного українського правопису писати через дефіс як слова з другою відмінюваною частиною, що охоплюють «іменники, в яких перше слово підкреслює певну прикмету чи особливість предмета, явища, названого другим словом» (Український правопис, 2015: 39).

У наведених запозиченнях перший іменник виражає ознаку щодо другого іменника. Вони «деформують граматичну традицію української мови виражати атрибутивність за допомогою прикметника – «спеціалізованого засобу реалізації ознаковості та обмежують відіменникове творення прикметників, що дає підстави констатувати їхній деструктивний вплив на українське прикметникове словотворення» (Городенська, 2009: 5). Такі запозичення, як *бізнес*, *Інтернет*, *медіа*, *рейтинг*, *онлайн* тощо можуть розгортатися в типове для української мови підрядне словосполучення іменника з узгоджуваним прикметником, напр.: *бізнесове видання*, *інтернетна торгівля*, *медійна підтримка*, *рейтингова позиція*, *онлайнове оголошення* (Медведь, 2014: 82). Потрібно, щоб зазначені прикметники повністю витіснили з ужитку співвідносні іменники на позначення ознаки, оскільки саме вони відповідають граматичній нормі і традиції української літературної мови (Городенська, 2014: 91).

На нашу думку, інші іменники другої групи (*бєбіситер*, *біл-брокер*, *бойз-бєнд*, *бой-френд*, *боді-арт*, *бодібїлдинг*, *бодібїлдер*, *вєб-майстер*, *вєб-сайт*, *вєб-сервер*, *вєджер-бот*, *віндротор*, *віндроуєр*, *віндсерфїнг*, *джем-сеїн*, *дрес-код*, *каунтер-чек*, *кіндерсюрприз*, *клїпмейкер*, *краудфандїнг*, *лєшмейкер*, *маркетплейс*, *матчбол*, *матч-пойнт*, *маунтїнбайк*, *маунтїнборд*, *нетбук*, *нюєсмейкер*, *пейнтбол*, *пен-клуб*, *піпл-метр*, *плейбой*, *плеймейкер*, *рінк-хокеї*, *скаїсерфїнг*, *скеїтборд*, *скетїнг-рінк*, *снейкборд*, *сноуборд*, *стокброкєр*, *стрїтбол*, *стрїтстайл*, *таймїєр*, *таймїїт*, *таунхауз*, *тїтєстєр*, *трафік-джем*, *трєд-юніон*, *трекбол*, *вікєнд*, *фейсбїлдинг*; *фейс-контрєль*, *фуд-цєнтр*, *фуд-корт*, *хавтайм*, *хавбек*, *хартлєнд*, *хаусхолд*, *хєдлайнер*, *чїзбургєр*, *чїпсет* тощо) лише за формальною структурою схожі на українські юкстапозити. Уважаємо, що такі запозичення не можна вважати в українській мові складними словами, бо їхня лексико-граматична природа не відповідає сутності цього поняття. Складне слово – «цілісно оформлена лексична одиниця (і в граматичному, і в семантичному плані слово має нове значення, а не просто відбиває суму значень його компонентів); таке слово утворене за внутрішніми законами української мови внаслідок

об'єднання двох чи більше основ або самостійних слів, скорочення слів на базі словосполучення, порівняння чи навіть речення, а також за аналогією до тих слів, що вже існують» (Мислива-Бунько, 2014: 5). Застосувати орфографічну норму §26 пункту 2 чинного українського правопису, тобто дефісне написання, не можна, а тому, на наш погляд, ці запозичені іменники потрібно писати разом.

В останніх лексикографічних дослідженнях новітніх іншомовних запозичень, де представлено англіцизми з атрибутивним компонентом, спостерігаємо написання, що відповідає наявній на сьогодні нормі: *білборд, лайтбокс, софтбокс, конвексборд, беклайт, фреймлайт* тощо (Євсєєва, Богуславська, 2017).

Висновки. Аналіз іменників-англіцизмів, що містять у своєму складі атрибутивний компонент, зафіксованих у словнику і поширених у мовленні засобів масової інформації, реклами, повсякденному спілкуванні, свідчить про те, що їх потік в українську мову не зменшується. Швидке вивчення подібних лексико-словотвірних інновацій та правильна лінгвістична кваліфікація сприятиме їх унормуванню в мовній практиці. Чіткі, зрозумілі й обґрунтовані правила написання складних іменників, які у своїй структурі містять запозичений елемент, у новій редакції «Українського правопису» дозволять усунути непослідовності та розбіжності в написанні таких слів, зобов'язують усіх мовців дотримуватися граматичної та орфографічної норм і сприятимуть підвищенню культури писемного мовлення українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Городенська К. Нові запозичення і новотвори на тлі фонетичної та словотвірної підсистем української літературної мови. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: Збірник наукових праць* / Відп. редактор М.Плющ. Київ : НПУ імені М.Драгоманова, 2009. Випуск 5. С. 3–7.
2. Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення / Ін-т укр. мови НАН України. Київ : КММ, 2014. 124 с.
3. Данильчук Д. Український правопис: роздоріжжя і дороговкази. Київ: Либідь, 2013. 224 с.
4. Євсєєва Г., Богуславська Л. Новітні іншомовні запозичення в українських ЗМІ: матеріали до словника іншомовних слів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». Острог: Вид-во НаУОА, 2017. Випуск 67. С.114–118. URL: [https:// DOI: 10.25264/2519-2558-2017-67-114-118](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2017-67-114-118) (дата звернення: 20.08.2018).
5. Клименко Н. Юкстапозит. Українська мова: енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О.Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В.Русанівський [та ін.]. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім.

- М.Бажана, 2004. С. 810. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001051> (дата звернення: 20.08.2018).
6. Клименко Н., Карпіловська Є., Кислюк Л. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі: монографія. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с.
 7. Козуб Л. Англiцизми в українській зовнішній та Інтернет-рекламі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». Острог: Вид-во НаУОА, 2017. Випуск 66. С.49–51. URL: [https:// DOI: 10.25264/2519-2558-2017-66-49-51](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2017-66-49-51) (дата звернення: 20.08.2018).
 8. Медведь О. Юкстапозиція як актуальний спосіб інноваційного творення загальноживаних слів і термінів (нормативний аспект). *Гуманітарний часопис: Збірник наукових праць*. Харків: ХАІ, 2014. № 4. С.79–83. URL:<https://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/GCH/2014/GCH414/pdf/10.pdf> (дата звернення: 17.08.2018).
 9. Мислива-Бунько І. Складні слова в мові сучасної української преси: структура та стилістичні функції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук. Луцьк, 2014. 18 с.
 10. Радомська Л. Семантичні відношення в термінологічних іменниках-юкстапозитах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук. Вінниця, 2016. 20 с.
 11. Український правопис / Ін-т мовознавства ім. О.Потебні, Ін-т української мови НАН України. Київ: Наук. думка, 2015. 286 с.
 12. Фурса В. Семантико-граматичне та словотвірне освоєння невідмінюваних імен / НАН України. Інститут укр. мови. Київ, 2005. 252 с.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

СІС – Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та слововживання / С.Бибик, Г.Сюта; за ред. С.Єрмоленко. Харків: Фоліо, 2012. 623 с.

References

(Транслітерація)

1. Horodenska K. Novi zapozychennia i novotvory na tli fonetychnoi ta slovotvirnoi pidsystem ukrainskoi literaturnoi movy. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.Drahomanova. Seriiia 10. Problemy hramatyky i leksykolohii ukrainskoi movy: Zbirnyk naukovykh prats / Vidp. redaktor M.Pliushch*. Kyiv: NPU imeni M.Drahomanova, 2009. Vypusk 5. S.3–7 (ukr).
2. Horodenska K. *Ukrainske slovo u vymirakh sohodennia / In-t ukr. movy NAN Ukrainy*. Kyiv: KMM, 2014. 124 s (ukr).
3. Danylchuk D. *Ukrainskyi pravopys: rozdorizhzhia i dorohovkazy*. Kyiv: Lybid, 2013. 224 s (ukr).

4. Yevsieieva H., Bohuslavskva L. Novitni inshomovni zapozychennia v ukrainskykh ZMI: materialy do slovnyka inshomovnykh sliv. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Filolohichna». Ostroh: Vyd-vo NaUOA, 2017. Vypusk 67. S.114–118. URL: [https:// DOI: 10.25264/2519-2558-2017-67-114-118](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2017-67-114-118) (data zvernennia: 20.08.2018) (ukr).
5. Klymenko N. Yukstapozyt. Ukrainska mova: entsyklopediia / NAN Ukrainy, In-t movoznav. im. O.Potebni, In-t ukr. movy; redkol.: V.Rusanivskiyi [ta in.]. Kyiv : Vyd-vo «Ukrainska entsyklopediia» im. M.Bazhana, 2004. S.810. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001051> (data zvernennia: 20.08.2018) (ukr).
6. Klymenko N., Karpilovska Ye., Kysliuk L. Dynamichni protsesy v suchasnomu ukrainskomu leksykoni: monohrafiia. Kyiv: Vydavnychiy Dim Dmytra Buraho, 2008. 336 s (ukr).
7. Kozub L. Anhlitsyzmy v ukrainskii zovnishnii ta Internet-reklami. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Filolohichna». Ostroh : Vyd-vo NaUOA, 2017. Vypusk 66. S. 49–51. URL: [https:// DOI: 10.25264/2519-2558-2017-66-49-51](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2017-66-49-51) (data zverennia: 20.08.2018) (ukr).
8. Medved O Yukstapozytsiia yak aktualnyi sposib innovatsiinoho tvorennia zahalnovzhyvanykh sliv i terminiv (normatyvnyi aspekt). Humanitarnyi chasopys : Zbirnyk naukovykh prats. Kharkiv: KhAI, 2014. #4. S.79–83. URL:<https://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/GCH/2014/GCH414/pdf/10.pdf> (data zvernennia: 17.08.2018) (ukr).
9. Myslyva-Bunko I. Skladni slova v movi suchasnoi ukrainskoi presy: struktura ta stylistychni funktsii: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kandydata filol. nauk. Lutsk, 2014. 18 s (ukr).
10. Radomska L. Semantychni vidnoshennia v terminolohichnykh imennykakh-yukstapozytakh: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kandydata filol. nauk. Vinnytsia, 2016. 20 s (ukr).
11. Ukrainskyi pravopys / In-t movoznavstva im. O.Potebni, In-t ukrainskoi movy NAN Ukrainy. Kyiv: Nauk. dumka, 2015. 286 s (ukr).
12. Fursa V. Semantyko-ghramatyчне ta slovotvirne osvojennja nevidminjuvanykh imen / NAN Ukrajinu. Instytut ukr. movy. Kyjiv, 2005. 252 s (ukr).

List of abbreviation

SIS – Slovnyk inshomovnykh sliv: tlumachennia, slovotvorennia ta slovovzhyvannia / S.Bybyk, H.Siuta; za red. S.Yermolenko. Kharkiv: Folio, 2012. 623 s (ukr).

Стаття рекомендована до друку доктором філологічних наук, доцентом, професором кафедри української літератури Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова
Биковою Тетяною Валерійвною

Стаття надійшла до редакції 10 вересня 2018 року

Наталія Кавера

кандидат філологічних наук, доцент кафедри української делової речі Національної академії Служби безпеки України,
ул. М.Максимовича, 22, 03022, г. Київ, Україна,
natvika@ukr.net

Ірина Житарь

кандидат філологічних наук, старший преподаватель кафедри української делової речі Національної академії Служби безпеки України,
ул. М.Максимовича, 22, 03022, г. Київ, Україна,
irina_2201@ukr.net

**ЛИНГВИСТИЧЕСКИЙ СТАТУС ЗАИМСТВОВАННЫХ
СУЩЕСТВИТЕЛЬНЫХ С АТРИБУТИВНЫМ КОМПОНЕНТОМ
В СОВРЕМЕННОМ УКРАИНСКОМ ЯЗЫКЕ**

Natalia Kavera

Ph.D in Philology, assistant professor of Ukrainian business speech department, National academy of Security Service of Ukraine,
M. Maksymovych str., 22, 03022, Kyiv, Ukraine
natvika@ukr.net

Iryna Zhytar

Ph.D in Philology, senior lecturer of Ukrainian business speech department, National academy of Security Service of Ukraine,
M. Maksymovych str., 22, 03022, Kyiv, Ukraine
irina_2201@ukr.net

**LINGUISTIC STATUS OF BORROWED NOUNS WITH
ATTRIBUTIVE COMPONENT IN MODERN UKRAINIAN**